

Rámcové téma: Vliv sociálních médií na chování lidí ve veřejném prostoru.
Jak navrhovat veřejná prostranství pro současnou digitálně anestetizovanou generaci?
(se zaměřením na příměstskou krajinu)

Téma: **Obytnost intenzivně využívané příměstské krajiny Prahy**

Řešitel: Ing. arch. Adéla Chmelová

Školitel: Ing. Vladimír Sitta

Školící středisko: FA ČVUT v Praze, Ústav krajinářské architektury 15120

ABSTRAKT

Obytnost intenzivně využívané příměstské krajiny Prahy - výsledky terénního průzkumu

Terénní průzkum příměstské krajiny stávil z průzkumu příměstských částí hlavního města Prahy. Soustředil se na rozhraní zástavby s navazující krajinou a obytnost navazující krajiny. Příspěvek bude prezentovat jeho výsledky a účelnost použití pro další výzkum.

A/ vysvětlení pojmů

Obytnost

= **vlastnost krajiny vznikající její postupnou přeměnou pro potřeby užívání krajiny pro účely dopravní, hospodářské a rekreační s estetickou hodnotou**

Obyvatelnost vzniká a trvá bez záměrného přičinění člověka, obytnost je výsledkem vědomé, ochranné nebo tvořivé lidské péče (ŽÁK, 1947)

Intenzivně využívaný

= **poskytování množství funkcí ve vysoké míře**

Příměstská krajina

= **krajina při okrajích sídel se znaky urbánního i rurálního prostředí**

periurbánní (ADELL, 1999), suburbánní, rurální krajina

stejný pojem označuje také urban fringe (MEEUS; GULINCK, 2008), outskirts, Hinterland (HOGGART, 2005)

B/ výzkumná otázka

Jaké jsou vhodné architektonické prostředky pro navrhování cestní sítě v příměstské krajině podporující její obytnost?

C/ strategický cíl

Na příkladech dobré a špatné praxe krajinářských úprav cestní sítě v intenzivně využívané příměstské krajině Prahy stanovit vhodné architektonické prostředky pro její navrhování

Práce se zadaným rámcovým tématem „Vliv sociálních médií na chování lidí ve veřejném prostoru. Jak navrhovat veřejná prostranství pro současnou digitálně anestetizovanou generaci?“ našla své zaměření v příměstské krajině. Ponechá si řešení otázky, jak navrhovat veřejná prostranství pro současnou generaci v rámci krajiny příměstské. Zaměřuje se na příměstské prostory Prahy, odrážející potřeby posledních desetiletí – dopravní propojení pro zrychlení toků pohybu, obytné soubory uspokojující poptávku po dostupném bydlení, rozsáhlé zemědělské plochy pro produkci potravin. V tomto uzlu jsou zřetelně patrné urbanizační jevy, které se přenášejí i do krajiny.

V současnosti dochází v návaznosti na tato území k plánování nebo už k úpravám nejbližší krajiny, konkrétně cestní sítě. Mnohdy je užíváno typového řešení převzatého z městského prostředí a vložené do krajiny. Cílem práce bude posouzení příkladů dobré a špatné praxe komparativní metodou. Výsledkem by potom měla být příručka doporučující použití vhodných architektonických prostředků a krajinářských úprav nově budovaných nebo rekonstruovaných cest v příměstské krajině.

D/ taktické cíle

- Studium vývoje a současného stavu intenzivně využívané příměstské krajiny
- Definice zájmové oblasti
- Sběr příkladů krajinářských úprav cestní sítě a jejich vyhodnocení komparativní metodou, rozřídění příkladů dle jednotlivých hledisek
- Vytvoření příručky dobré praxe pro krajinářské úpravy cest (architektury cest) v příměstské krajině

E/ hypotéza

Příměstská krajina je v současné době intenzivně využívaná, její obytnost je potlačována necitlivými zásahy použitím

typových a čistě funkčních řešení. Pomoci vhodných krajinářských úprav cestní sítě je možné její obytnost (alespoň částečně) zvýšit.

F/ metodický postup

F.1 metodika

1. Sběr dat,

a) Prvním krokem byl výběr lokalit, jejich terénní průzkum probíhal současně během dalších kroků. Těmito lokalitami byly zvoleny okrajové části Hl. m. Prahy. Postupně byla také definována oblast zájmu vymezená nejen katastrálními hranicemi Prahy, tak krajinnými souvislostmi v prstenci cca 2-4 km okolo hlavního města.

b) Shromáždění dostupných podkladů pro vybrané oblasti – ortofoto mapa, turistické mapy, katastrální mapa, historické mapy a další tematické mapy, územně plánovací dokumentace.

c) Shromáždění dostupné literatury k širšímu tématu příměstské krajiny, užšímu zaměření na cestní síť viz seznam dále.

2. Zmapování vybraných lokalit

Dalším krokem bylo zmapování klíčových lokalit potenciálně vhodných pro účely práce.

3. Vyhodnocení dat, analýza

a) V tomto kroku byla pozornost soustředěna na vybrané lokality.

Byl proveden jejich terénní průzkum, předpokládalo se nalezení tří příkladových lokalit. Nicméně se ukázalo účelnější vzhledem ke specifikaci zadání, zmapovat v širším záběru příklady dobré a špatné praxe krajinářských úprav cestní sítě tak, aby byly schopny poskytnout relevantní výpověď. Uvažováno je v současnosti nalezení cca 50 příkladů, které budou analyzovány a s jejichž pomocí je možno provést komparativní metodu. Následují analýzy.

b) Analýza krajinářských úprav cestní sítě na základě:

1. dispozice

Pozn. vedení cesty v krajině, šířka cesty vzhledem k uvažovanému provozu

2. materiálu

3. vegetačních úprav

4. doprovodných prvků

Pozn. drobná architektura, doprovodný mobiliář

4. Formulace vhodných architektonických prostředků pro krajinářské úpravy cestní sítě v příměstské krajině

5. Doporučující příručka

Na základě zjištěných poznatků z návrhů pro dílčí oblasti bude vytvořena příručka určená především pro veřejnou správu významně se podílející rozhodování o úpravách cestní sítě, jak zacházet s tímto typem veřejného prostranství.

F.2. metodické postupy

- **empirické - pozorování, statistické šetření - strukturované rozhovory, případové studie, geografická analýza, vizuální**
- **logické - analýza, indukce, srovnání**

především **kvalitativní metoda** výzkumu, možné doplnění **kvantitativními metodami** (statistické údaje)

G/ prozatimní výsledky

- seznámení se s dostupnou literaturou, kvalifikačními pracemi, články
- sběr podkladů pro příměstskou krajinu
- terénní průzkum zvolených oblastí, sběr příkladů, jejich postupné vyhodnocení
- konzultace s odborníky z oboru architektura/urbanismus/krajinářská architektura, veřejnou správou

H/ základní literatura

Legislativní rámec

Úmluva o krajině, Zákon o ochraně přírody a krajiny 114/1992 Sb. (pojem stezka, pěšina)

Zákon o územním plánování a stavebním řádu - stavební zákon 183/2006 Sb.

Zákon o zemědělství 252/1997 Sb.

Zákon o pozemkových úpravách 139/2002 Sb.

Zákon o provozu na pozemních komunikacích 361/2000 Sb. (pojem místní komunikace)

MZ, 2011. Katalog vozovek polních cest - technické podmínky. Dostupné z: <https://www.spucr.cz/pozemkove-upravy/pravni-predpisy-a-metodiky/katalog-vozovek-polnich-cest-technicke-podminky-zmena-c-2>

Urbanismus, architektura

JEHLÍK, Jan. *Obec a sídlo: O krajině, urbanismu a architektuře*. Praha: Ausdruck Books, 2014. 1. vyd. ISBN 978-80-260-5399-6

HNILIČKA, Pavel. *Sídelní kaše*. Brno: Host, 2013. 2. vyd. ISBN 978-80-7294-592-4

OUŘEDNÍČEK, Martin. *Sub urbs: krajina, sídla a lidé*. Praha: Academia, 2013. ISBN 978-80-200-2226-4

RYŠKA, Zbyněk. *Brink: how a city border has become the space we live in*. Praha: Refuel, 2012. ISBN 978-80-260-1992-3

Krajina a její aktuální témata

ČÍLEK, Václav a kol. *Obraz krajiny: pohled ze středních Čech*. Praha: Dokořán, 2011. ISBN 978-80-7363-205-2

ČÍLEK, Václav. *Voda a krajina: kniha o životě s vodou a návratu k přirozené krajině*. Praha: Dokořán, 2017. ISBN 978-80-7363-837-5

ČÍLEK, Václav. *Vstoupit do krajiny: o přírodě a paměti středních Čech*. Praha: Dokořán, 2004. ISBN 80-86569-58-6

ČESKÁ KOMORA ARCHITEKTŮ (ed.). *Tvář naší země - krajina domova: 1. ročník konference o krajině*. Lomnice nad Popelkou: Studio JB pro Českou komoru architektů, 2001. ISBN 978-80-86512-09-9

ČESKÁ KOMORA ARCHITEKTŮ (ed.). *Tvář naší země - krajina domova: 2. ročník konference o krajině*. 1. Lomnice nad Popelkou: Studio JB, 2002. ISBN 978-80-86512-11-2

SPOLEČNOST PRO KRAJINU (ed.). *Tvář naší země - krajina domova: 3. ročník konference o krajině*. Lomnice nad Popelkou: Studio JB pro Společnost pro krajinu, 2005. ISBN 978-80-86512-26-6

ČESKÁ KOMORA ARCHITEKTŮ (ed.). *Tvář naší země - krajina domova: 4. ročník konference o krajině*. Lomnice nad Popelkou: Studio JB pro Společnost pro krajinu, 2008. ISBN 978-80-86512-41-9

FLEKALOVÁ, Markéta: *Udržitelný rozvoj zemědělské krajiny*. Brno: Mendelova univerzita, 2015. ISBN 978-80-7509-217-5

KLVAČ, Pavel. *Člověk, krajina, krajinný ráz*. Vyd. 1. Brno: Masarykova univerzita, Fakulta sociálních studií, katedra environmentálních studií, 2009. 91 s. ISBN 978-80-210-5090-7.

MENDELOVA ZEMĚDĚLSKÁ A LESNICKÁ UNIVERZITA; ČESKÁ SPOLEČNOST KRAJINNÝCH INŽENÝRŮ. *Humna - Přechod sídla do krajiny: sborník příspěvků ze semináře konaného 11. září 2008 na MZLU v Brně*. Vyd. 1. Brno: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, 2008. ISBN 978-80-7375-210-1.

SÁDLO, Jiří et al.: *Krajina a revoluce: významné přelomy ve vývoji kulturní krajiny Českých zemí*. Praha: Malá Skála, 2005

SKLENIČKA, Petr. *Pronajatá krajina*. Praha: Centrum pro krajinu, 2011. ISBN 978-80-87199-01-5.

ŠARAPATKA, Bořivoj a Urs NIGGLI. *Zemědělství a krajina: cesty k vzájemnému souladu*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008. ISBN 9788024418858

ŽÁK, Ladislav. *Obytná krajina*. Praha: S.V.U. Mánes, 1947.

Cesty v krajině, stibologie, krajinná archeologie

BOLINA, Pavel. *Staré cesty v krajině středních Čech*. Praha: Academia, 2018. ISBN 978-80-200-2831-0

HRAŠE, Jan Karel. *Zemské stezky, strážnice a brány v Čechách*. Nové Město nad Metují, 1885.

KVĚT, Radan. *Atlas starých stezek a cest na území České republiky*. Brno: Studio VIDÍ, 2011. ISBN 978-80-254-8927-7.

KVĚT, Radan. *Duše krajiny: staré stezky v proměnách věků*. Praha: Academia, 2003. ISBN 80-200-1012-2.

KVĚT, Radan. *Minulost člověka a staré stezky*. Brno: Šimon Ryšavý, 2014. ISBN 978-80-7354-132-3.

Kompozice, kompoziční prvky doprovázející krajinnou cestní síť

FLEKALOVÁ, Markéta et al. *Komponované krajiny*. 1. vyd. Brno: Mendelova univerzita, 2011. ISBN 978-80-7375-536-2.

HURYCH, Václav. *Tvorba zeleně: sadovnictví - krajinářství*. Mělník: Vyšší odborná škola zahradnická a Střední zahradnická škola ve spolupráci s Grada Publishing, 2011. ISBN 978-80-904782-0-6.

VELIČKOVÁ, Markéta a kol. *Aleje české a moravské krajiny: historie a současný význam*. 1. vyd. Praha: Dokořán, 2013. ISBN 978-80-7363-413-1.

Příměstská krajina a její aktuální témata v zahraničním výzkumu

ADELL, Germán. *Theories and models of the peri-urban interface: a changing conceptual landscape*. 1999. Dostupné také z: <https://discovery.ucl.ac.uk/id/eprint/431/DPU_PUI_Adell_THEORIES_MODELS.pdf>.

BERGER, Allan. *Drosscape. Wasting land in urban America*. New York: Princeton architectural press, 2006. 1. vyd. ISBN 978-1568987132

GOTTERO, Enrico. *Agrourbanism - Tools for Governance and Planning of Agrarian Landscape*. Springer International Publishing, 2019. 1. vydání. ISBN 978-3-319-95575-9

MEEUS, Steven J.; GULINCK, Hubert. *Semi-Urban Areas in Landscape Research: A Review. Living Reviews in Landscape Research* [online], 2008. Dostupné také z: <<http://lrlr.landscapeonline.de/Articles/lrlr-2008-3>>.

NILSSON, Kjell, PAULEIT, Stephan, BELL, Simon, AALBERS Carmen, NIELSEN, Thomas A. Sick. *Peri-urban futures: Scenarios and models for land use change in Europe*. Berlin: Springer-Verlag GmbH, 2013. 1. vyd. ISBN 978-3-642-30529-0

GALLEN, Nick. *Planning on the Edge - The context for planning at the rural-urban fringe*. Routledge, 2006. 1. vyd. ISBN 978-0415375719

HOGGART, Keith. *The City's Hinterland: Dynamism and Divergence in Europe's Peri-Urban Territories*. Ashgate, 2005. 1. vyd. ISBN 978-0754643449

MC'GREGOR, Duncan, SIMON, David. *The Peri-urban Interface: Approaches to Sustainable Natural and Human Resource Use*. Routledge, 2005. ISBN 978-1844071883